

21 februari 2024

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

UPDATE DIPLOMA-SUPPLEMENT - SYSTEEM HOGER ONDERWIJS DOOR HET NUFFIC

Mooi... maar nog steeds niet up-to-date... dus toch maar...

1 Inleiding

Vorig jaar hebben we een nieuwsbrief opgesteld met kanttekeningen bij de teksten die door het NUFFIC worden aanbevolen om te gebruiken voor het diplomasupplement bij een getuigschrift dat is behaald in het hbo (Ad, B, M) en het wo (B, M). Daarop kwamen diverse reacties binnen, ook met een mededeling van het NUFFIC dat onze suggesties worden meegenomen door de eigen internationale werkgroep met het oog op de eerstvolgende update.

De verwachtingen waren dus hooggespannen toen deze update vorige week het licht zag, vooral omdat we graag als een 'critical friend' meedenken, los van welke organisatie in ons land dan ook, om een inhoudelijke bijdrage te kunnen leveren. Maar u ziet 'm als aandachtige lezer van de kop van deze nieuwsbrief al van verre aankomen... we moeten concluderen dat er nog steeds omissies zijn te constateren – en die naar onze mening snel moeten leiden tot een volgende update.

Het meest opmerkelijke daarbij is dat kennelijk volgens het NUFFIC de Ad nog steeds formeel wordt gezien als een onderdeel van het bachelorprogramma – al niet meer het geval sinds 2018 – en dat de Short Cycle HE, onze Ad, in het Bolognaproces en daarmee in de European Higher Education Area, eveneens nog als 'within the Bachelor' wordt gezien – ook al sinds 2018 niet meer als zodanig voorgeschreven bij die EHEA. De bron voor de inrichting van het EHEA is een overzicht dat stamt uit 2016 (!). Dat is toch alweer een 'eeuwigheid' geleden, in deze dynamische tijd met snelle aanpassingen. Het is ook een van de redenen voor het NUFFIC om niet te willen spreken over het hebben van vier cycli in ons land, als reguliere opvolger van het toenmalige 'three cycle system'. In paragraaf 4 kijken we daarom naar wat er formeel op de website van de EHEA staat.

Goed, dat gezegd hebbende nemen we de tekst van de flyer mee voor een grondige analyse. Lees mee en als u bepaalde zaken anders ziet, het niet met ons eens bent of betere voorstellen heeft, laat het ons weten.

2 Tekst flyer diplomasupplement

We geven zoals gebruikelijk de tekst in stukjes, in de kaders. Vervolgens komt ons commentaar aan de orde.

The education system of the Netherlands

The Dutch education system consists of eight years of primary education, a diversified secondary education system with different tracks and a binary higher education system.

Prima, in het kort geschetst welke 'lagen' ons systeem kent.

Primary and secondary education

Children are allowed to begin school at the age of four, but are not legally required to do so until the age of five. Secondary education, which begins at the age of twelve and is compulsory until the age of sixteen, is diversified and offered at different levels. Vmbo programmes (four years) combine general and vocational education.

De eerste zin is wat vreemd, aangezien ze met elkaar te maken hebben, zonder een echte aanvulling op elkaar te zijn. Het lijkt ons beter om te spreken over:

'Children are allowed to begin school at the age of four, but they are legally required to start education at the age of five'.

Net als de vorige keer vermeld, wordt hier het 'mbo' vergeten. Waarom dat zo is, geen idee. Daarom maar weer het voorstel om in deze passage op te nemen:

'Mbo programmes (one till four years) are vocational oriented'.

Only the six-year vwo diploma grants access to bachelor's programmes at research universities; the vwo diploma, havo diploma and the highest level of mbo grant access to bachelor's programmes at universities of applied sciences (hogescholen).

Hier gaat het dus meteen mis. Hetgeen hier staat klopt op zichzelf maar ja, de hogescholen kennen al sinds 2006 als zodanig en vanaf 2018 in een zelfstandige positie de Associate degree. Daarom moet het zijn: *'the vwo diploma, the havo diploma and the highest level of mbo grant access to associate degree's and bachelor's programmes at universities of applied sciences (hogescholen).'*

The last two years of havo and the last three years of vwo are referred to as the 'second phase' (tweede fase), or upper secondary education. During these years, pupils focus on one of four subject clusters (profielen): 1) Science and Technology (Natuur en Techniek); 2) Science and Health (Natuur en Gezondheid); 3) Economics and Society (Economie en Maatschappij); 4) Culture and Society (Cultuur en Maatschappij).

Prima. Maar misschien kan het noemen van 'upper secondary education' hier worden weggelaten. Of het kan tevens bij het mbo worden genoemd, bijvoorbeeld voor de niveaus 3 en 4. Maar dan komt altijd de vraag: Wat is 'lower secondary education'?

Higher education

Higher education in the Netherlands is offered at research universities and universities of applied sciences. In this binary, three-cycle system, bachelor's, master's and PhD degrees are awarded. Short cycle higher education leading to the associate's degree is offered by universities of applied sciences (part of the first cycle). Universities of applied sciences are increasingly offering three-year bachelor programmes for students with a vwo diploma.

Daar gaan we dus... Sinds 2018 zijn er binnen de EHEA (hetgeen het NUFFIC als referentie aanvoert) vier cycli: short, first, second en third. Op de website www.ehea.info is een schema te vinden van het 'three-cycle system' maar die schets dateert uit 2016 en is nooit meer aangepast. Er wordt wel apart iets vermeld over de aanpak sinds 2018 rond de Short Cycle, maar die tekst wordt eveneens niet juist geciteerd door het NUFFIC – en we komen daar dus nog op terug, in paragraaf 4.

Dat er staat 'part of de first cycle' is al sinds 2018 niet meer het geval, nationaal en internationaal. Een Ad-geslaagde heeft het recht om in te stromen bij een bacheloropleiding zoals staat vermeld in de WHW. Dat is op z'n zachts gezegd toch wel een misser van onze nationale organisatie, mede omdat het tevens gaat om een relatie met de diplomawaardering van de papieren die buitenlandse studenten met zich meebrengen, ook op niveau 5. Dat kan beter, met hier een voorstel:

'In this binary system with four cycles, associate's, bachelor's, master's and PhD degrees are awarded. Short cycle higher education leading to the associate degree is only offered by universities of applied sciences'.

Workload is measured in ECTS credits. According to Dutch law, one credit represents 28 hours of work. The grading system used in the Netherlands is on a scale from 1 (very poor) to 10 (outstanding). The lowest passing grade is 5.5 or 6; 5; 9s are seldom given and 10s are extremely rare. For certain subjects the assessment pass/fail is used. The academic year is 42 weeks long.

Het is beter om te spreken van 'study load', mede omdat in de WHW wordt gesproken over 'studielast'. Onder 'work' wordt in het algemeen toch iets anders verstaan. Ook moet worden genoemd dat we 'studiepunt' hanteren, en dat kan met een verwijzing naar het ECTS. Tenslotte is het beter om te spreken over 'study year', met 1680 study hours. De onderwijseenheden kunnen door de vakanties en de feestdagen over meer dan 42 weken verspreid zijn. Dus het kan worden:

Study load is measured in 'studiepunten', based on the ECTS. According to Dutch law, one 'studiepunt' represents 28 hours of study. The grading system used in the Netherlands is on a scale from 1 (very poor) to 10 (outstanding). The lowest passing grade is 5.5 or 6; 5; 9s are seldom given and

10s are extremely rare. For certain subjects the assessment pass/fail is used. The study year takes 60 'studiepunten' and is around 42 weeks long.

The third cycle of higher education, leading to a PhD, is offered only by research universities, while the three engineering universities offer technological designer programmes leading to an Engineering Doctorate (EngD). A Professional Doctorate offered by hogescholen is currently being piloted.

Zoals al vermeld in de vorige nieuwsbrief worden hier gegevens verstrekt die in formele zin niet te verantwoorden zijn. De wens kan de vader van de gedachte zijn om een dergelijk beeld van het hoger onderwijs te schetsen, maar in het buitenland moeten de mensen alleen maar worden geconfronteerd met wettelijk vastliggende zaken. Dus laten we in dat opzicht helder zijn...

Eerst kijken we naar de EngD.

- Er zijn volgens de door ons gevonden gegevens op internet geen drie maar vier universiteiten (waaronder de WUR) die zich verenigd hebben rond het aanbieden van een traineeship na het hebben behaald van een masteropleiding, te volgen met een programma van twee jaren. In het *'Uitvoeringsbesluit voor de WHW'* staat ook de Universiteit van Amsterdam vermeld voor de *'Restaurator-in-opleiding'*, maar op de UvA-website wordt het een *'Advanced Professional Programme'* genoemd, te doen na een eerdere Master rond *'restauratie'* – zonder iets te zeggen over een graad, titel, naam of wat dan ook.
- Het betreft als zodanig in alle gevallen een duaal traject waarbij de student in dienst is van een bedrijf dat tevens aan de studie meebetaalt via het uitbetalen van een salaris.
- De overheid ondersteunt dit type opleiding en daarom wordt in de WHW gesproken over *'technologisch ontwerper'* als een van de taken van de universiteiten. Maar er staat vervolgens in de wet niets over een graad of titel. De EngD is voor de technische universiteiten een onderling afgesproken benaming. Het gebruik van het begrip *'graad'* is formeel en juridisch niet mogelijk, als zijnde in de wet nadrukkelijk gereserveerd voor de Ad, B, M en PhD/Doctor.
- Er is al ruim voor de invoering van de BaMa-structuur door die universiteiten hiervoor een privaat instituut opgericht, mede erkend door het betrokken werkveld en gevestigd op de campus van de TU Eindhoven. Tot 2023 werd er niet gewerkt met de EngD maar met de Professional Doctorate (PD)... en daarover komen we nog te spreken.
- Op basis daarvan zou het programma in principe door dat instituut kunnen worden aangeboden aan het NCP en als zodanig zijn te koppelen aan het NLQF. Maar het kan niet automatisch niveau 8 zijn, als zijnde een vorm van het aanbieden van een *'post-initiële master'*. In de WHW wordt de promotie genoemd, leidend tot de graad PhD of Doctor, maar voor de *'technologisch ontwerper'* is er in de WHW dienaangaande niets te vinden.
- De *'technologisch ontwerper'* wordt wel op basis van een regeling door de overheid bekostigd. Daarvoor moet evenwel worden uitgeweken naar het *'Uitvoeringsbesluit WHW'*. Het is ook pas aldaar te vinden dat aan het programma een bewijs, dus een getuigschrift, wordt gekoppeld: *'Ontwerperscertificaat: getuigschrift uitgereikt aan een technologisch ontwerper na het met goed gevolg afronden van onderwijs als bedoeld in bijlage 7 bij dit besluit'*. Vervolgens staat er dit in een derde formele bron, de *'Regeling financiën hoger onderwijs'*: *'De bedragen, bedoeld in artikel 4.21, tweede lid, van het besluit, zijn € 91.335 voor een promotie en € 76.113 voor een ontwerperscertificaat'*.
- Duidelijk is dat het begrip *'ontwerperscertificaat'* op zich niet wordt gecommuniceerd door de betrokken universiteiten, ook niet in het Engels als *'Designer Certificate'*. Dat moet wel in het Nederlands op het getuigschrift staan, om wettelijk geldig te zijn. Het vermelden van *'EngD'* op het getuigschrift is een overtreding van de wet, door een niet-erkend begrip te gebruiken.
- Het is in formele zin ook geen programma dat kan worden gezien als vallend onder de *'third cycle'* binnen de afspraken voor het Bolognaproces en dus de European Higher Education Area. Er zou formeel een beoordeling ervan aan de hand van de Dublin Descriptoren moeten plaatsvinden. Echter, dat gebeurt ook niet voor de PhD/Doctor bij het promoveren. De NVAO kijkt er niet naar en voert geen accreditatie uit. Ook het NLQF heeft er niets mee van doen. Het is aldus een kwestie van vertrouwen van de overheid in het College voor Promoties van een universiteit. En dus tevens in wat de *'technologisch ontwerper'* betreft want ook daar heeft de NVAO geen omkijken naar.

- Kortom, deze passage zal om alle genoemde redenen dienen te worden aangepast. Het zou de overheid bovendien sieren om de zaken wat aan te scherpen, in het kader van de helderheid en de transparantie die wordt nagestreefd.

Vervolgens iets over de Professional Doctorate:

- Deze naam is door de VH overgenomen van de universiteiten die de PD eerst heel lang koppelden aan de 'technologisch ontwerper' die in de formele wettelijke zin een 'ontwerperscertificaat' krijgt uitgereikt – maar op basis daarvan geen graad, titel of iets anders verwerft. Dat doen de universiteiten helemaal zelf, nu met de EngD, als een voor Nederland geïntroduceerde naam.
- Het is wat vreemd om in een formeel document zoals het diplomasupplement allerlei plannen, ontwikkelingen, experimenten en pilots te noemen. Binnen het hoger onderwijs wordt ook gekeken naar het gebruik van leeruitkomsten, flexibel studeren, werkplekleren en dergelijke.
- Daarnaast gaat het bij de PD om 'experimenten' en niet om 'pilots' – aanpakken die in formele zin een verschillende status hebben.
- Tevens is nergens uit op te maken wat onder de PD kan worden verstaan, als dit ergens anders dan in het diplomasupplement wordt vermeld.
- Kortom, de mededeling over de PD dient hier te worden weggelaten.

De passage wordt daarmee:

'The third cycle of higher education, leading to a PhD, is offered only by research universities, while a number of them offer 'technological designer programmes', based on a two year traineeship, leading to a 'Designer Certificate'.

Quality assurance and accreditation

Quality assurance is carried out through a system of accreditation, administered by the Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders (NVAO). Higher education programmes are accredited for a period of six years and eligible for government funding. All accredited programmes are listed in the Registration Institutions and Study Programmes (RIO).

Hier lijkt het nodig om aan te geven dat formele en geaccrediteerde hbo- en wo-opleidingen zowel door de door de overheid bekostigde als private instellingen kunnen worden aangeboden. Het lijkt er nu op dat de accreditatie alleen maar leidt tot in het aanmerking komen voor bekostiging door de overheid. Een poging:

'Higher education programmes are accredited for a period of six years and can be offered by government and private funded higher education institutions'.

National Qualifications Frameworks

The qualifications framework in the Netherlands is referred to as the Dutch Qualifications Framework (NLQF) and was officially referenced to the EQF in 2012. Further information on the Dutch Qualifications Framework can be found on the website of the National Coordination Point NLQF.

Een paar aanpassingen:

- In het kopje kan de 's' aan het eind weg.
- De tweede keer kan gewoon NLQF worden gebruikt.
- Aan het eind kan tussen 'Point' en 'NLQF' worden toegevoegd: 'for the'.

Dus:

National Qualifications Framework

The qualifications framework in the Netherlands is referred to as the Dutch Qualifications Framework (NLQF) and was officially referenced to the EQF in 2012. Further information on the NLQF can be found on the website of the National Coordination Point for the NLQF.

3 Update February 2024

Er is vervolgens een schema opgenomen in de flyer, maar daarbij is ook een aparte tekst te vinden. We lopen die ook gewoon door, met ook kanttekeningen bij het overzicht zelf.

3.1 Tekst flyer

The Dutch education system

The higher education system in the Netherlands is based on a three-cycle degree system, consisting of a bachelor, master and PhD. Two types of programmes are offered: research-oriented

degree programmes offered by research universities, and professional higher education programmes (including associate degrees) offered by universities of applied sciences.

Deze passage dient dus op de schop te gaan:

'The higher education system in the Netherlands is based on a system with four cycles, consisting of the Associate degree, Bachelor, Master and PhD. Two types of programmes are offered: research-oriented degree programmes at research universities (B, M and PhD), and professional higher education programmes at universities of applied sciences (Ad, B and M).'

Most master's degrees offered by research universities require completion of 60-90 credits. Those in engineering, mathematics, natural sciences, and agriculture require 120 credits, in pharmacy, dentistry, medicine and veterinary medicine 180 credits.

Ja, we hebben 'studiepunten'. Maar omdat in de andere tekst de verwijzing naar het ECTS staat, lijkt het gebruik van 'credits' geen wettelijke verwarring te behoeven op te leveren.

Some research universities offer 2-year professional doctorate programmes in engineering (EngD). Most master's degrees offered by universities of applied sciences require completion of between 60 and 120 credits. Programmes in architecture, urban planning and landscape architecture require completion of 240 credits. Students with a vwo diploma may be exempted from one year of study at universities of applied sciences.

Aanpassingen die nodig zijn:

- Geen EngD, maar 'Designer Certificate'.
- Geen 'exemption', dus vrijstelling, maar 'versnelling', dus te doen in drie jaren.
- Het gaat daarbij alleen om de hbo-bacheloropleiding.

Dus:

'Some research universities offer 2-year programmes for the 'technological designer', leading to a 'designer certificate'. Most master's degrees offered by universities of applied sciences require completion of between 60 and 120 credits. Programmes in architecture, urban planning and landscape architecture require completion of 240 credits. Students with a vwo diploma can be offered a three year bachelor programme at a number of universities of applied sciences.'

Dit alles kan worden gebruikt om het voorgestelde schema aan te passen (zie de flyer hier als bijlage – ook te vinden op onze website). Dat geldt dus in ieder geval voor de Ad, de uitzondering van 180 studiepunten voor vwo'ers (gewoon niet noemen, leidt tot heel veel misverstanden) en het vermelden van de EngD.

3.2 Het systeem bezien – het schema

Uiteraard zijn in het schema van het systeem veel van de genoemde zaken terug te vinden. Maar goed kijkende ernaar vallen nog wel wat meer omissies op, in ieder geval leidend tot vraagtekens. Daarom maar gewoon een lijstje gemaakt (vooral nuttig voor degenen die bij het opstellen van een diploma-supplement zijn betrokken), van onder naar boven.

- Primary Education valt niet onder 'EQF Level 1' binnen ons land. Basic Education is wat anders, qua scholing, op de niveaus 1, 2 en 3 van het NLQF.
- Het havo wordt hier 'senior general secondary education' genoemd. Maar omdat de 'mavo' niet hoeft te worden vermeld, kan 'senior' worden weggelaten. Bovendien wijst 'secondary' al op een hoger niveau. Overigens is in het schema niet het begrip 'tertiair' opgenomen.
- Er loopt een pijl van het vwo naar het tweede jaar van de hbo-bacheloropleiding. Dat klopt niet want ze doen de gehele studie, maar dan mogelijk in drie jaren. Bovendien is het een bijzondere optie, dus misschien alleen vermelden in de tekst dan wel in een voetnoot.
- Het vmbo kent een mix van 'vocational' en 'general', dus dan zou er moeten staan: 'Preparatory vocational and general education'.
- Uiteraard moet het schema worden aangepast aan het zelfstandig zijn van de Associate degree bijvoorbeeld door de M, B en Ad alle drie onder de naam 'University of Applied Sciences' te vermelden. Er staat aan de linkerkant 'First cycle higher education, including short cycle'. De SCHE moet echter apart worden vermeld omdat het een zelfstandige opleiding is.
- Er staat 'Associate's degree', maar in onze wet gaat het om de 'Associate degree'.

- Het pijltje dat aan de onderkant van de Ad verwijst naar de Bachelor is niet helder en kan daarom worden weggelaten.
- Het noemen van alle mogelijke toevoegingen aan de B en de M, zoals in het schema vermeld, leidt alleen maar tot verwarring. Ze zijn ook niet allemaal wettelijk vastgelegd, los van het gebruik van 'Arts' en 'Science'.
- Er staat een pijl van de hbo-masteropleiding naar EQF level 8 van de universiteiten. Dat suggereert dat die afgestudeerden – onder bepaalde condities – kunnen gaan promoveren. Uiteraard is dat mogelijk maar het is geen gebruikelijke weg.
- Natuurlijk moet de EngD worden weggelaten. Of daar vervolgens 'Designer Certificate' kan komen te staan, is een zaak die OCW moet gaan onderzoeken. Net zo goed als de Medisch Specialist nog steeds een Master heeft, kan dan ook gelden voor de Technologisch Ontwerper.

4 Laten we gaan kijken naar de website van de EHEA

In de bovenstaande teksten hebben we aangegeven dat het NUFFIC verwijst naar sterk verouderde bronnen, zoals ze te vinden zijn op de website van het Bolognaproces (www.ehea.info). Waarom de betreffende pagina's nooit zijn geactualiseerd is ons ook een raadsel. We kunnen weer eens een bericht naar het secretariaat ervan sturen, maar erg veel activiteit valt er niet te ontdekken.

Toch is er wel een bericht over de Short Cycle te vinden, geplaatst in 2018 toen deze SCHE formeel aan de EHEA werd toegevoegd. Hier die tekst, en dan is duidelijk te zien dat het NUFFIC tot een verkeerde conclusie lijkt te zijn gekomen, los van het feit dat in dat jaar ons land de Ad als zelfstandige opleiding in de wet heeft vastgelegd.

SHORT CYCLE

A number of countries offer short cycle programmes which are practice-oriented and provide students with professional knowledge, skills and competences to facilitate entering the labour market. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning includes short cycle programmes at level 5.

In some countries these programmes may lead to an undergraduate programme, in others they may be part of it. In yet some other countries this type of programme does not belong to higher education at all.

Since the 2018 Paris Communiqué, however, short-cycle higher education qualifications can be included as stand-alone qualifications within the overarching framework of qualifications of the EHEA (QF-EHEA).

Each country can decide whether and how to integrate short cycle qualifications within its own national framework (NQF).

Zoals valt te lezen is het aan een land zelf om het te zien als een zelfstandig programma dat toegang biedt tot een bacheloropleiding ('undergraduate'), dus de 'first cycle' dan wel door het daarbinnen te positioneren, zoals wij dat hadden van 2006 tot 2018.

Er staat ook nadrukkelijk dat de SCHE behoort tot de EHEA en het raamwerk dat daarbinnen wordt gebruikt. De koppeling aan het NQF is aan het land zelf.

5 Aanbevelingen van een werkgroep rond de SCHE binnen het Bolognaproces

Om nog een heel duidelijke stap te zetten als het gaat om hetgeen door ons wordt aangevoerd, geven we hier een hoofdstuk uit een recent verschenen rapport over de stand van zaken rond de invoering van de SCHE, dus de Ad, in de landen die meedoen aan het Bolognaproces. Allerlei landen willen geen SCHE, andere aarzelen nog en diverse regeringen prefereren een mbo-5 opleiding.

De werkgroep die dit onderzoek heeft gedaan, is heel erg duidelijk over de positionering van de SCHE nl. als je het als land doet, pak het dan serieus aan en gebruik geen 'schijn-kwalificaties' die niet aan alle criteria voor een cyclus in de EHEA voldoen.

Hier de tekst. We geven verder geen commentaar want alles spreekt voor zichzelf. In juni a.s. komen de ministers voor hoger onderwijs weer bij elkaar en tegen die tijd maken we hier een nieuwsbrief over – als duidelijk is wat er op de agenda komt te staan.

Possibilities to refer short-cycle qualifications in various national higher education systems to the principles of Paris Communiqué

Following the agreement at national level about the essential features of the short-cycle qualifications, possibilities to harmonise the short-cycle qualifications between different countries should be explored. This step is part of higher education policy priorities leading to EHEA ensuring comparability and transparency of qualifications across borders and facilitating international mobility of learners and citizens. The succeeding elements of the short-cycle qualifications should be considered:

- **Access to short-cycle studies**

The Paris Communiqué (25.05.2018) states that the short-cycle qualification “builds upon general secondary education”. In the most respondent countries of survey, secondary education qualification is set as a requirement to be eligible for admission to short-cycle studies. The countries considering implementation of short-cycle qualifications should stipulate adequate admission requirements, i.e., secondary education qualifications that provide access rights to higher education in the particular country.

- **Duration and/or volume of study programmes (e.g., ECTS credits)**

Volume of short-cycle study programmes should be expressed in ECTS credits. The results of the survey show that duration and ECTS credits awarded for short-cycle qualifications also vary by country – from 30 to 180 ECTS credits; however, one standard is used – 60 ECTS credits per year. The duration of study programmes may depend on the previous education and sector. According to the Paris Communiqué, the short-cycle qualifications typically include 90-120 ECTS credits, while the first cycle qualifications – 180-240 ECTS credits. Therefore, the principle should be followed that the short-cycle qualifications as defined by their title are of smaller volume than the first cycle qualifications. Countries, introducing or developing the short-cycle qualifications should follow the Paris Communiqué suggestions that the short-cycle qualifications include 90-120 ECTS credits.

- **Access to further studies (i.e., existing bridges to Bachelor’s studies)**

The countries planning to introduce the short-cycle qualifications should consider ensuring strong pathways to further higher education studies, especially to the first cycle studies including validation practices, exemptions and transfer of credits. The graduates of short-cycle qualifications should have an easier access to the first cycle studies. This approach would facilitate added value to the short cycle qualifications and promote its deeper integration in the qualifications framework of HE as a stand-alone HE qualification.

- **EQF or QF-EHEA level**

The QF level of short-cycle qualifications should correspond to EQF level 5 or QF-EHEA short cycle to ensure their comparability and international recognition. The EQF or QF-EHEA level of short-cycle qualifications should be considered as one of the main features; therefore, diplomas of the short-cycle qualifications should include a diploma supplement with clearly indicated EQF or QF-EHEA level. Qualifications Frameworks are there for trust, transparency and diversity.

- **Quality assurance according to the principles of ESG**

Quality assurance procedures and principles of ESG should be referred to the short-cycle qualifications, i.e., the same quality assurance procedures and criteria as applied for other HE qualifications in the particular national system. The quality assurance processes of the short-cycle qualifications should be managed by a quality assurance agency included in the EQAR.

- **Differentiation between short-cycle qualifications and micro-credentials**

Both short-cycle qualifications and micro-credentials are full qualifications designed to provide learners with professional knowledge, skills and competences; however, the short-cycle qualifications are more focused on facilitating entry into the labour market while microcredentials are more focused on personal and professional development. Furthermore, the short cycles qualifications as defined by the Paris Communiqué are part of the overarching QFEHEA, while micro-credentials may represent various education sectors and their inclusion in a qualifications framework remains under the decision of the countries. When introducing the short-cycle qualifications, the country should clearly identify short-cycle qualifications to differentiate them from micro-credentials and smaller learning experiences.

- **Recognition of the short-cycle qualifications**

In some countries the short-cycle qualifications do not exist and no procedures of recognition of such qualifications have been introduced. The recognition should be considered in the context of academic recognition (for further studies) and professional recognition (for entering or exceeding in labour market) in order to ensure fair recognition for all the graduates of the short-cycle programmes. The countries should follow the Lisbon Recognition Convention (1997) and its subsidiary documents providing fair recognition of short-cycle qualifications.

- **Automatic recognition**

Considering that short cycle qualifications are higher education qualifications and must be subject to automatic recognition, the possibility of applying automatic recognition for short cycle qualifications should be further explored.